

ELS CRÍTICS

literatura

ÀLEX MILIAN

Maria Barbal

«La novel·la té un ritme per ser viscuda com en temps real»

Maria Barbal (Trepç, 1949) va guanyar el Premi Josep Pla amb 'Tàndem', una història senzilla sobre una nova relació sentimental entre dues persones madures, una coneixença que els farà trencar amb la inèrcia de les seves vides.

Explícua una història senzilla d'un home vidu i una dona casada. I ho fa a dues veus: la d'ell, en primera persona però la d'ella, explicada per un narrador. Per què no va escriure totes dues històries en primera persona?

—Aquesta novel·la em va sorgir amb la veu del primer personatge, Armand. Jo el vaig sentir, com si m'expliquéss la seva situació i aquí va començar la història en primera persona. Aleshores, en pensar en el personatge femení, em va semblar que la perspectiva des de fora podia ser més rica, explicar matisos. Perquè considero que el personatge d'ell és més clar; té una disposició d'ànim preparada —encara que no hi pensi— per relacionar-se, per canviar la seva vida. És a dir que està com més despert i amant. En canvi, ella està sumida en tot de qüestions que la condicionen, començant perquè acaba de deixar la seva feina, s'acaba de jubilar i per la relació amb el seu home, que és una no-relació. Per això

Tàndem
MARIA BARBAL

Premi Josep Pla
Destino
Barcelona, 2021
176 pàgines

vaig pensar que la tercera persona m'ajudaria a comprendre millor aquesta perplexitat.

—D'aquesta manera, també pot mantenir en misteri, durant alguns capítols, diverses coses sobre ella, com que està casada.

—Exacte. La novel·la és com viscuda en temps real. Ells es troben i no necessàriament saben coses l'un de l'altre —i quan les saben, no saben pas les més importants. I així es va avançant. És un ritme no tan d'explicar una història ordenadament, sinó de viure-la en el temps que ells la viuen.

—Frases curtes, capítols breus, històries mínimes. Volia fer una novel·la de ritme ràpid?

—És aquesta mateixa estratègia que comentava: les coses van passant; avui passa una cosa; ella en recorda una altra... És una mica un mosaic que es va construint a mesura que passa el temps, fins que tenim la figura de tots dos al final.

—**Quan comença una novel·la, ja sap si serà relativament curta, com aquesta, o es va allargant o escurçant segons el procés d'escriptura?**

—Quan vaig començar aquesta novel·la concretament, no tenia clar si seria una història llarga o una història breu. Em deixo portar bastant per allò que els personatges em van donant, a banda d'unes idees que sí que tinc clares abans de començar. Després deixo que siguin ells que es vagin posicionant i vagin vivint i explicant el que et volen dir. I, en aquest cas, va arribar un moment que em va semblar que havia explicat el més important i no calia adornar la història. Si pensem en l'obra com un arbre, amb un tronc fort i després branques, és clar que hi podia haver alguna altra branca. Però l'experiència no va anar per aquí. I jo ho vaig respectar. No vaig intentar fer una novel·la més llarga ni amb més personatges, potser amb més complexitat, però també amb més dispersió que no m'interessava. El que jo plantejo em sembla molt important, encara que sembli molt quotidià.

—**Tàndem és la història de com comença una relació i com els seus protagonistes trenquen amb les anteriors relacions.**

—Sí, i com, a partir del moment que es troben, allò que ells porten a dins ho van definint cada vegada més, i així van entenent la profunditat de la seva situació. I com la relació transforma la situació de cadascú d'ells dos. El que m'interessava més és aquesta reflexió sobre la realitat, el pas del temps, les situacions irresoltes, etc.

—**Aquestes situacions irresoltes, són el que va corcant el matrimoni?**

—Efectivament, el van erosionant. I sembla que cap dels dos fan cap pas perquè s'aclareixi la situació ni sigui possible crear altres vies de relació amb altres persones.

—**Diu que, quan comença a escriure, no sap si serà una novel·la més curta o més llarga, però sí que sabia on l'acabaria aquesta novel·la?**

—Aproximadament. Tenia aquesta intenció. Però, a mesura que vaig escrivint, m'hi trobo una sèrie de matisos que se'm reafirmen al final. O sigui, la decisió va anar venint a poc a poc, tot i que hi havia una intenció primera d'arribar aproximadament aquí. Però no sabia com hi arribaria.

—**Com és el procés d'escriptura de Maria Barbal? Escriu tot seguit? Escriu molt i després retalla i poleix?**

—Cada llibre té una exigència i diria que aquest m'ha arribat d'una manera fluïda, com si escrivís la història d'algué que me l'està explicant, i que veia els personatges en temps real...

—**Molt espontània?**

—Sí, m'arriba d'una manera espontània; l'he escrit d'una manera fluïda, o relativament fluïda, i no ha estat una novel·la amb la qual tingués dificultats; que la deixés una temporada... No, ha estat

treballada d'una manera àgil i que m'ha sortit amb una relativa naturalitat. Això no em passa amb altres. S'ha de dir. No és que jo sempre escrigui així, ni de bon tros.

—**N'hi ha que li han costat molt? Alguna l'ha deixat un temps?**

—Més que deixar-les —perquè deixar-les és molt perillós—, les dues novel·les anteriors tenen una documentació molt abundant. Per exemple, l'última, *l'amic escocès*, partia d'una gran quantitat d'escrits, de difícil lectura —perquè els papers eren grocs, de l'any 1937— i →

→ allò em va donar una feina de base bastant gran. I, després, explicar la història em va donar molta feina a l'hora d'estructurar-la. Jo no la volia explicar d'una manera seguida, perquè hi havia el personatge de l'amic de fora, que costava d'integrar. Això em va fer començar a escriure la novel·la en segona persona i, després, decidir que ho havia de canviar. Això implica bastant de desgast.

—**Tàndem seria una de les seves novel·les barcelonines, en contrast amb el Cicle del Pallars, i aquest cop la ubicava a Sants; després de *En la pell de l'altre*, que tenia Poble Nou d'escenari...**

—Sí. I *Emma* era l'esquerra de l'Eixample; fins i tot *Càmfora* alternava el Pallars amb el barri de Sant Antoni. Tot i això, encara hi ha qui em diu "has fet una novel·la situada a Barcelona". Ja en van unes quantes.

—**Els dos personatges protagonistes són seixantins, però l'edat no és una dada que descriu de bon començament. Sí que es veu que són adults, perquè tots dos tenen fills adults, però no queda clara la seva edat. Hi ha cap raó?**

—Crec que la situació que ells viuen es pot viure molt abans d'arribar a la seva edat. Evidentment, el fet que tinguin seixanta anys, que ella s'hagi acabat de jubilar afegeix elements: que els fills són adults, que han pogut tenir fills pel seu compte. Però això no és essencial per al que els passa interiorment a ells dos. A aquest estancament vital un hi ha arribat d'una manera, i fa temps que està així, i l'altra hi acaba d'arribar i se n'acaba d'adonar. Està una mica més confusa.

—**El més curiós és que, de bon començament, el lector ni es planteja quina edat tenen perquè no té cap**

referència i això subratlla que l'edat no és important.

—És aquesta la paraula. No és important al començament.

—**Com a escriptora de 71 anys, ara donaria un tractament diferent a la maduresa i la vellesa del que va donar a les seves primeres novel·les?**

—En realitat no hi he pensat mai, però quasi estic segura que la resposta seria afirmativa. És molt diferent veure una determinada edat des d'una perspectiva de jove —per exemple, quan vaig començar a escriure, als trenta anys— que no pas quan tu realment ja estàs en aquesta edat o tens una maduresa considerable. L'escriptor està influït per molts elements a l'hora de crear l'acció i els personatges. Un dels elements és, sens dubte, la seva experiència, que està relacionada amb l'edat.

—**L'Armand diu en un moment donat: "Vaig pensar que el temps té unes estranyes qualitats. Ho sap tothom. S'allarga o s'escurça a conveniència. De qui? Salta engolint dies com si fossin menjar bo a l'abast d'algú que té fam. Fa la gran frenada fent descarrilar els vagons en un espai deshabitat on tan sols resistir una hora sembla impossible". A banda d'una descripció de la intensitat del temps viscut, també és una descripció del salts en el temps de la narració?**

—És cert. Jo pensava en el temps viscut. Però, és clar que la narrativa té el privilegi de fer, en un moment determinat, un salt enrere o un pas endavant que pot trasbalsar l'argument de la novel·la i també la lectura —la recepció del lector. Per exemple trobem moltes novel·les que trobem una pàgina en blanc amb un any. El que havíem llegit era, per posar un exemple, a finals dels seixanta del segle XX, i ara, de sobte, ens passa al 2000. Sabem que han passat quaranta anys i ara els tornem a trobar en un altre moment. Penso que encertar aquests salts en el temps, sigui enrere explicant el passat, sigui cap endavant per fer evolucionar l'argument, és important fer-ho d'una manera compassada per no deixar desconcertat el lector.

CONCRET Economia i Pensament, número 2, una revista que vol obrir debats i presentar estudis que tenen l'Arc Mediterrani com a marc territorial.

NOVETATS 3i4

Edicions Tres i Quatre / València

Institut Ignasi Villalonga d'Economia i Empresa / València

Pots seguir-nos a Facebook i Twitter. Visita la nostra botiga virtual en www.tresiquatre.cat

@alexmilianbeser